

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3906>

DÜNYA HAZIR GİYİM İHRACATINDA ÖNE ÇIKAN ÜLKELERİN GRUBEL-LLOYD ENDEKSİ İLE ENDÜSTRİ İÇİ TİCARET ANALİZİ

INTRA-INDUSTRY TRADE ANALYSIS OF OUTSTANDING COUNTRIES IN GLOBAL CLOTHING EXPORT WITH THE GRUBEL- LLOYD INDEX

Serdar ÖZÖZEN*

Öz

Çalışmanın amacı, dünya hazır giyim ihracatında en büyük paya sahip yedi ülkenin sırasıyla Çin, Bangladeş, Vietnam, İtalya, Almanya, Hindistan ve Türkiye'nin endüstri-içi ticaret düzeyini ölçmektir. Literatürde endüstri-içi ticaret ile ilgili birçok çalışma mevcut olup, çalışmaların çoğunda SITC iki haneli alt sektör bazında hesaplamalar yapılmakla birlikte üç haneli alt sektör bazında çalışmalar da mevcut olup, çalışmamızda dünya hazır giyim sektöründe endüstri-içi ticaret SITC iki ve üç haneli sektörler bazında ve dünya hazır giyim sektöründen öne çıkan yedi ülkeyi kapsayacak şekilde geniş ve ayrıntılı kapsam ile ele alınarak ayrıca literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Endüstri-içi ticaretini ölçmek için Grubel Llyod endeksi kullanılmıştır. Endüstri-içi endeks değerleri 2000-2017 dönemi için SITC iki ve üç haneli alt sektörler bazında hesaplanmıştır.

Grubel-Llyod endeks sonuçlarına göre, SITC iki haneli ana sektör bazında Almanya ve İtalya haricindeki diğer beş ülkede hazır giyim dış ticareti endüstriler-arası ticaret şeklindedir. SITC iki haneli ana sektör bazında Bangladeş ve Vietnam dışında dünya hazır giyim ihracatında öne çıkan diğer beş ülkenin hesaplanan endüstri-içi ticaret endeks değerlerinin yükseliş eğilimi içinde olduğu görülmüştür.

SITC üç haneli alt sektör bazında, Çin, Hindistan, Bangladeş'in üç haneli tüm alt sektör gruplarında; Vietnam'ın SITC 846 "Giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.)" ve SITC 848 "Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs." ile Türkiye'nin SITC 848 "Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs." alt sektör grupları haricinde diğer tüm alt sektör gruplarında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklinde yapılmaktadır. Vietnam, Almanya, Hindistan ve Türkiye'nin endüstri-içi ticaret endeks değerlerinin tüm üç haneli alt sektörlerde artış eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Yine Çin için SITC 846 "Giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.)", İtalya için SITC 843 "Erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası" ve SITC 848 "Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs." alt sektör grupları haricinde diğer üç haneli tüm alt sektör gruplarında endüstri-içi ticaret endeks değerlerinde artış eğilimi, Bangladeş için ise SITC 846 "Giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.)" ve SITC 848 "Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs." alt sektör grupları haricinde diğer alt sektör gruplarında endüstri-içi ticaret endeks değerlerinde düşüş eğilimi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hazır Giyim Sektörü, Grubel-Llyod Endeksi, Endüstri-İçi Ticaret.

Abstract

The aim of this study is to determine the level of intra-industry trade of China, Bangladesh, Vietnam, Italy, Germany, India, and Turkey, which have respectively the highest shares in global clothing export. While there are several studies on intra-industry trade regarding the clothing sector in the literature, there have been mostly SITC 2-digit calculations on main sectors in many of these studies whereas there have been also studies on SITC 3-digit sub-sectors. Our study aims to discuss the most outstanding 7 countries in terms of intra-industry trade, SITC 2 and 3-digit sectors and global clothing sector in a comprehensive and detailed manner as well as providing an exhaustive study for the literature.

Grubel- Lloyd Index was used in order to measure intra-industry trade. The index values of intra-industry were calculated for the 2000-2017 period and on the basis of SITC 2 and 3-digit sub-sectors.

*Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, 711411004@ogr.uludag.edu.tr

According to the result of the Grubel Llyod Index, clothing foreign trade takes the form inter-industry trade for the five other countries except Germany and Italy on SITC 2-digit main sector basis. It was also observed that the index values of intra-industry trade of the five outstanding countries regarding global clothing export, except for Bangladesh and Vietnam, had an upward trend on SITC 2-digit main sector.

On the basis of SITC 3-digit sub-sector, these following activities on foreign trade take the form of inter-industry trade: all the 3-digit sub-sectors for China, India, and Bangladesh; all the sub-sectors except for SITC 846 "Clothing accessories, of textile fabrics (socks, napkins, gloves etc.) and SITC 848 "Articles of apparel, clothing access., excluding textile such as hats etc." for Vietnam, and except for SITC 848 "Articles of apparel, clothing access., excluding textile such as hats etc." for Turkey. Moreover, the foreign trade activities of Germany and Italy take the form of intra-industry trade in all of the 3-digit sub-sectors. It was concluded that the index values of intra-industry trade for Vietnam, Germany, India and Turkey had an upward trend in all the 3-digit sub-sectors. Moreover, it was found out that China, except for SITC 846 "Clothing accessories, of textile fabrics (socks, napkins, gloves etc.)" and Italy, except for SITC 843 "Men's or boy's clothing, of textile, knitted, crochet" and SITC 848 "Articles of apparel, clothing access., excluding textile such as hats etc." had an upward trend in all of the 3-digit sub-sectors in terms of index values of intra-industry trade whereas Bangladesh had a downward trend in all of the 3-digit sub-sector groups other than SITC 846 "Clothing accessories, of textile fabrics (socks, napkins, gloves etc.)" and SITC 848 "Articles of apparel, clothing access., excluding textile such as hats etc." in terms of index values of intra-industry trade.

Keywords: Clothing Sector, Grubel-Llyod Index, Intra-industry Trade.

GİRİŞ

Endüstriler-arası ticaret (Inter-industry trade), farklı endüstrilere ait malların alınıp satılmasıdır. Karşılaştırmalı üstünlüklere ya da faktör donatımına dayalı yapılmakta olan endüstriler-arası ticaret ülkelerin faktör donanımlarının farklı olması nedeniyle sermayeye göre göreceli olarak daha bol emek faktörüne sahip emek zengin gelişmekte olan ülkelerle emeğe göre göreceli olarak daha bol sermaye faktörüne sahip sermaye zengin gelişmiş ülkeler arasındaki ticareti açıklamaktadır (Seyidoğlu,2013,83,108-109).

Endüstri-içi ticaret (Intra-industry trade) ise aynı endüstriye ait mal ya da ürünlerin hem ihraç hem de ithal edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Grubel ve Lloyd, 1975, 21). Aynı faktör donatımına sahip gelişmiş ülkelerin kendi aralarındaki ticaret yoğun bir şekilde endüstri-içi ticaret olarak gerçekleşmeye başlamış, endüstriler-arası ticareti açıklayan teoremler endüstri-içi ticareti açıklamada yetersiz kalmıştır.

Buna göre, endüstri-içi ticaretin ön plana çıkışı, 1960'lı yıllardan itibaren Balassa (1966) tarafından Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye ülkeler arasında gümrük tarifelerinin kaldırılması sonucu ticaretin artması ile birlikte ticaretin ağırlıklı olarak aynı endüstrideki farklılaşmış malların alınıp satılması şeklinde gerçekleştiğinin tespit edilmesiyle olmuştur. Bu alanda Balassa ile birlikte Verdoorn (1960)'un çalışmaları da endüstri-içi ticaretin tespiti konusunda hazırlanmış diğer önemli bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Endüstri-içi ticaretin önemi 1960'lı yıllarda ortaya konulmakla birlikte, günümüzde de uluslararası ticaret ağırlıklı olarak endüstri-içi ticaret şeklinde yapılmaktadır ve endüstri-içi ticaret önemini korumaktadır.

Ülkeler arasında uluslararası ticaret endüstriler-arası ticaretten ağırlıklı olarak endüstri-içi ticaret şekline dönüşmüşken, hazır giyim sektörünün dış ticaretinde de son dönemde kilit gelişmeler olmuştur. Buna göre, son 20-25 yıl içinde hazır giyim sektörünün küresel anlamda gidişatı etkileyecek iki önemli gelişme olmuştur. Bunlardan birincisi 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması Anlaşması (WTO Agreement on Textiles and Clothing-ATC) imzalanmış, ikincisi ise 2001 yılının sonunda Çin Dünya Ticaret Örgütüne üye olmuş ve Dünya Ticaret Örgütü Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşmasının taraflarından biri haline gelmiştir.

Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması ile 10 yıllık bir süreçte tekstil ürünleri ile birlikte hazır giyim ürünlerine uygulanan kısıtlamaların dört aşamada ve her aşamada artan oranlarda kaldırılması ve son aşama olan 2005 yılında ise kotaların tamamen kaldırılarak dünya'da tekstil ve hazır giyim ticaretinin serbestleştirilmesi amaçlanmıştır (Nordas, 2004, 13;; Öngüt, 2007, 61; Naumann,2016,7; Ostermeyer,2017, 11).

2005 yılında kotaların tamamen kalkması ile birlikte Çin'in tekstil ihracatı ile birlikte hazır giyim ihracatı çok yüksek seviyelere ulaşmıştır (Öngüt,2007,62). Çin ile birlikte Çin'e komşu Bangladeş ve Vietnam'ın hazır giyim ihracatında ve pazar payında önemli artışlar kaydedilmiş, küresel anlamda hazır giyim sektöründe yeni bir dönem başlamış hem de rekabet hızlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı,2014,103).

Bu gelişmeler ışığında çalışmada, dünya hazır giyim sektörü ihracatında Türkiye'nin önünde yer alan ve Türkiye'nin dünya hazır giyim sektöründe rakibi olan ilk altı ülke ile birlikte Türkiye dahil toplam ilk yedi ülkenin endüstri-içi ticaret düzeyini analiz etmek amaçlanmaktadır. Bu amaç ile ilk olarak dünya

hazır giyim sektöründe öne çıkan yedi ülkenin dış ticaretinde hazır giyim sektörünün yerine değinilecektir. Daha sonra ise çalışmada kullanılan veri, yöntem ve bulgulara yer verilerek, elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

1. DÜNYA HAZIR GİYİM SEKTÖRÜ İHRACATINDA ÖNE ÇIKAN ÜLKELER VE ÜLKELERİN HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDEKİ MEVCUT DURUM ANALİZLERİ

Bu bölümde dünya hazır giyim sektörü ihracatında öne çıkan Türkiye dahil yedi ülkenin dünya hazır giyim ihracatındaki yerine değinilecek, ardından bu yedi ülkenin hazır giyim sektörü ihracat ve ithalatındaki mevcut durumları ayrıntılı olarak analiz edilecektir.

Tablo 1: Dünya Hazır İhracatında Öne Çıkan Ülkeler (2017) (Milyar Dolar)

Sıralama	Ülkeler	Hazır Giyim İhracatı	Pay (%)
1	Çin	157,5	34,21
2	Bangladeş*	29,0	6,30
3	Vietnam	25,0	5,43
4	İtalya	23,5	5,10
5	Almanya	22,0	4,78
6	Hindistan	18,3	3,97
7	Türkiye	15,1	3,28
	İlk 7 Ülke Toplamı	290,4	63,08
	Dünya	460,4	100,00

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 1’de Dünya hazır giyim ihracatında öne çıkan ülkeler verilmiştir. 2017 yılı itibariyle dünya hazır giyim ihracatı 460,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya hazır giyim ihracatında sırasıyla Çin’in payı %34.21 (157,5 milyar dolar), Bangladeş’in payı % 6.30 (29 milyar dolar), Vietnam’ın payı %5.43 (25 milyar dolar), İtalya’nın payı %5.10 (23,5 milyar dolar), Almanya’nın payı %4.78 (22 milyar dolar), Hindistan’ın payı %3.97 (18,3 milyar dolar) ve Türkiye’nin payı ise %3,28 (15,1 milyar dolar) olmuştur. Dünya hazır giyim ihracatında Türkiye dahil ilk 7 ülkenin toplam payı %63.08 olup, bu dünya hazır giyim ihracatının yaklaşık 2/3’sine karşılık gelmektedir.

Tablo 2: Çin’in Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

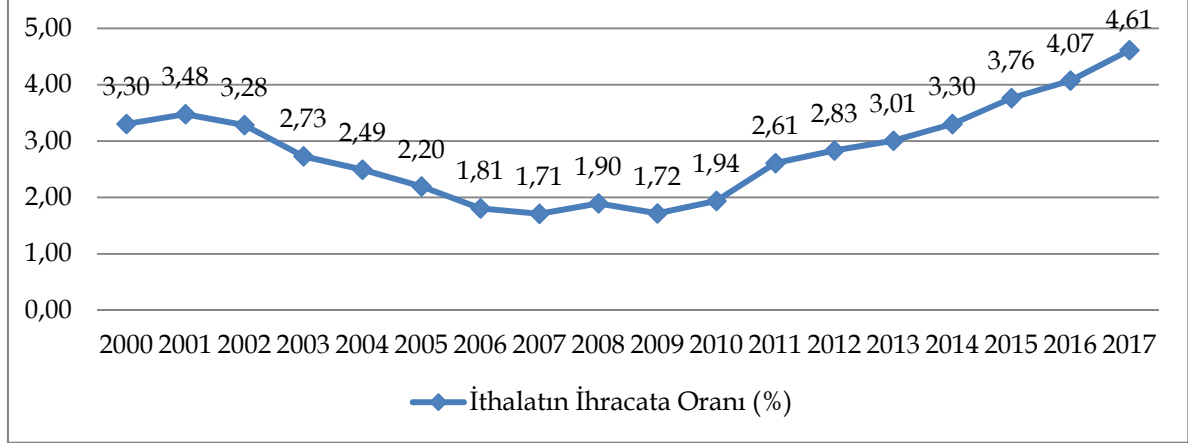
Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	36.070.930.365	1.191.938.282	34.878.992.083
2001	36.650.213.286	1.274.494.353	35.375.718.933
2002	41.301.516.417	1.356.418.964	39.945.097.453
2003	52.060.761.313	1.421.565.981	50.639.195.332
2004	61.856.414.228	1.542.359.125	60.314.055.103
2005	74.162.523.252	1.628.521.021	72.534.002.231
2006	95.387.773.150	1.723.835.342	93.663.937.808
2007	115.520.128.268	1.976.097.428	113.544.030.840
2008	120.404.747.603	2.282.496.480	118.122.251.123
2009	107.263.731.362	1.842.382.896	105.421.348.466
2010	129.820.286.391	2.518.363.221	127.301.923.170
2011	153.773.607.747	4.012.368.811	149.761.238.936
2012	159.613.703.204	4.522.392.552	155.091.310.652
2013	177.434.933.844	5.335.054.721	172.099.879.123
2014	186.612.934.804	6.164.394.143	180.448.540.661
2015	174.572.922.667	6.569.359.287	168.003.563.380
2016	158.179.545.734	6.443.870.667	151.735.675.067
2017	157.463.891.686	7.264.069.283	150.199.822.403

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 2’de Çin’in hazır giyim ihracat ve ithalat değerleri verilmiştir. Çin hazır giyim ihracatı 2000-2014 döneminde 2009 yılı hariç düzenli bir şekilde yükseliş göstermiş, 2015 yılından itibaren ise düşüşe geçmiştir. 2000 yılında 36,1 milyar dolar olan hazır giyim ihracatı 2017 yılında 157,5 milyar dolar olmuştur. Çin hazır giyim ithalatı 2000-2007 döneminde 2 milyar doların altında gerçekleşirken 2008 yılında 2 milyar dolar sınırını aşarak 2,3 milyar dolara yükselirken 2010-2017 döneminde 2016 yılı haricinde düzenli bir şekilde yükselerek 2017 yılında 7,3 milyar dolar olmuştur. Çin hazır giyimde net ihracatına bakıldığında ise hazır giyim net ihracatı, hazır giyim ihracat değerlerindeki seyir gibi 2000-2014 döneminde 2009 yılı hariç düzenli bir şekilde yükselmiş, 2015 yılından itibaren ise düşüşe geçmiştir. 2000 yılında 34,9 milyar dolar olan net hazır giyim ihracatı, 2017 yılında 150,2 milyar dolar olmuştur. 2000-2017 döneminde Çin hazır giyim net ihracat toplamı 2 milyar dolar seviyesindedir.

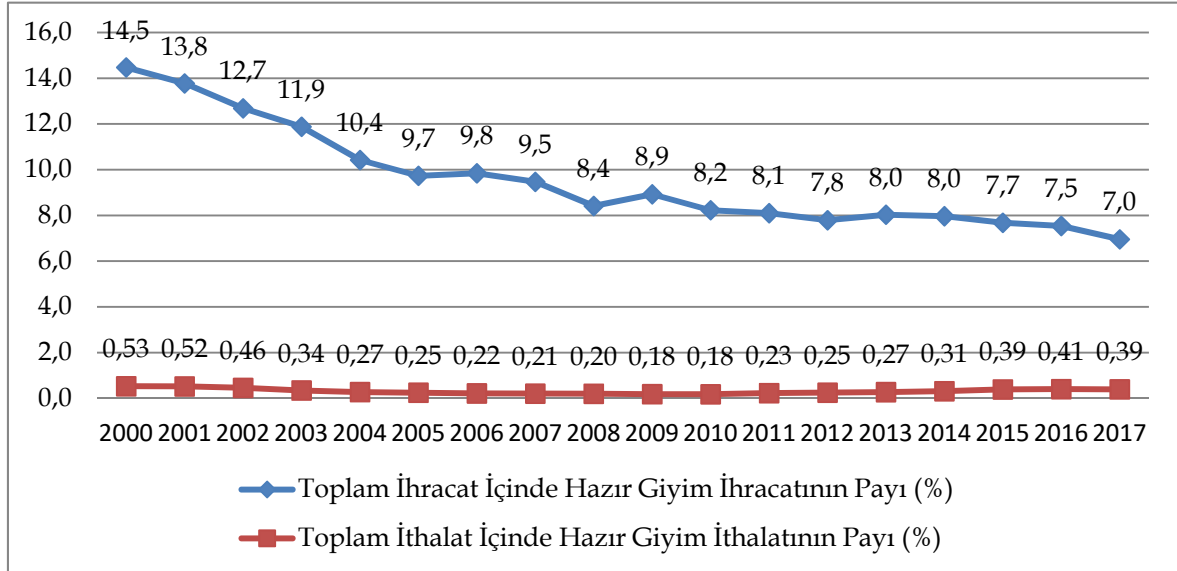
Grafik 1: Çin’in Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 1’de Çin’in hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. Çin hazır giyim ithalatının ihracata oranı 2000 yılında %3,30 iken 2001 yılında %3,48 olmuş, 2001 yılından 2007 yılına kadar düşüş eğilimi göstererek 2007 yılında 2000-2017 döneminin en düşük oranı olan %1,71’e gerilemiş, 2009 yılından itibaren sürekli yükseliş eğilimi göstererek 2017 yılında %4,61’e yükselmiştir.

Grafik 2: Çin Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 2’de Çin hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. 2000-2017 döneminde Çin hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payının düşüş eğilimi içinde olduğu görülmektedir. 2000 yılında Çin’in %14,5 olan hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2017 yılında %7’ye düşmüştür. 2000-2017 döneminde Çin hazır giyim ithalatının toplam

hazır giyim ithalatı içindeki payı 2000 ve 2001 yılları haricindeki diğer yıllarda %0,5'in altında kalarak yatay bir seyir izlemiştir.

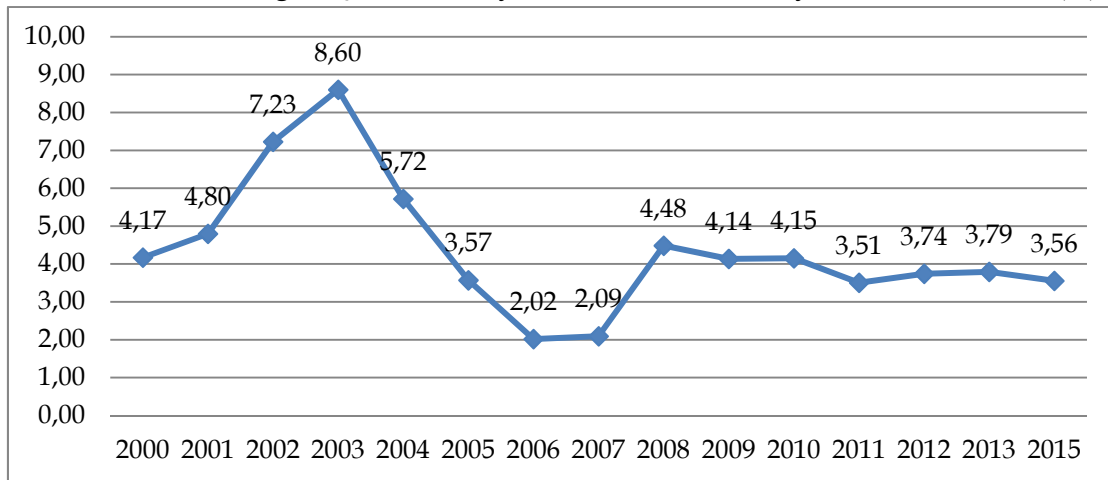
Tablo 3: Bangladeş'in Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	4.161.629.754	173.571.820	3.988.057.934
2001	4.077.069.924	195.617.272	3.881.452.652
2002	4.079.212.643	294.901.545	3.784.311.098
2003	5.066.824.576	435.835.976	4.630.988.600
2004	6.295.713.559	360.034.496	5.935.679.063
2005	6.910.108.347	246.759.651	6.663.348.696
2006	8.317.987.815	167.975.597	8.150.012.218
2007	9.392.081.356	196.688.519	9.195.392.837
2008	12.034.919.346	539.657.290	11.495.262.056
2009	12.332.387.739	510.071.888	11.822.315.851
2010	14.910.889.559	619.172.559	14.291.717.000
2011	19.239.161.893	674.521.101	18.564.640.792
2012	19.379.904.725	725.528.811	18.654.375.914
2013	19.678.663.669	746.541.535	18.932.122.134
2014	na*	na*	na*
2015	26.719.530.609	950.000.876	25.769.529.733
2016	na*	na*	na*
2017	na*	na*	na*

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 3'de Bangladeş'in hazır giyim ve ithalat değerlerine yer verilmiştir. 2000-2015 döneminde elde edilen hazır giyim ihracat değerlerine göre, Bangladeş'in hazır giyim ihracatı düzenli bir şekilde yükselerek, 2000 yılında 4,2 milyar dolardan 2015 yılında 26,7 milyar dolara yükselmiştir. Aynı dönemde elde edilen veriler ışığında hazır giyim ithalatı ise 1 milyar doların altında kalmıştır. Bangladeş'in hazır giyim net ihracat değerleri düzenli bir şekilde yükselerek 2000 yılında 4 milyardan 2015 yılında 25,8 milyar dolara yükselmiştir. 2000-2015 döneminde 2014 dönemi dışında toplam 15 yılı içeren toplam net hazır giyim ihracatı 165,8 milyar dolardır.

Grafik 3: Bangladeş'in Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

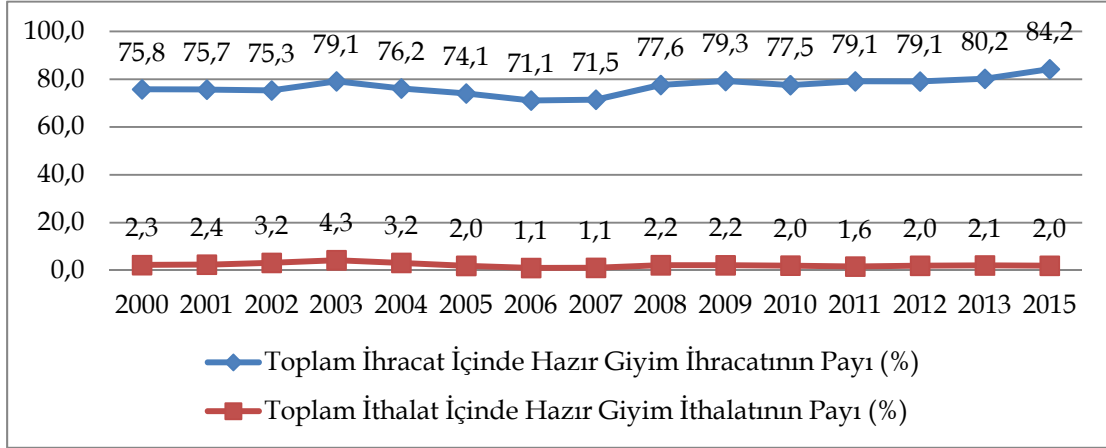
Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

* na: veri bulunmamaktadır.

Grafik 3'te Bangladeş'in hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. Bangladeş'in hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı 2000 yılında %4,17 iken, 2003 yılında %8,60 ile en yüksek seviyeye ulaşmış, 2003 yılı sonrası 2006 yılına kadar düşüş trendine geçerek %2,02 ile en düşük seviyeye düşmüş, 2008-2015 döneminde yatay bir seyir izleyerek 2015 yılında %3,56 olmuştur.

Grafik 4: Bangladeş'in Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 4'te Bangladeş'in hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. Bangladeş'in hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payı %70'lerin üzerinde bir seyir izlerken, 2000 yılında %75,8 olan hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payı 2010 yılından itibaren yükseliş eğilimi içinde olmuş ve 2015 yılında %84,2'ye ulaşmıştır. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise ortalama %2 seviyesindedir. Bangladeş'in hazır giyim ihracatının yaklaşık 4/5'ini hazır giyim ihracatı oluşturmaktadır.

Tablo 4'de Vietnam'ın hazır giyim ihracat ve ithalat değerleri verilmiştir. 2000-2017 döneminde Vietnam'ın hazır giyim ihracatı düzenli bir şekilde yükseliş eğilimi göstererek 2000 yılında 1,8 milyar dolardan 2017 yılında 25 milyar dolara yükselmiştir. Hazır giyim ithalatı 2000-2017 döneminde 1 milyar doların altında kalmıştır. Net hazır giyim ihracatı düzenli bir şekilde yükseliş eğilimi göstererek 2000 yılında 1,4 milyar dolardan 2017 yılında 24,1 milyara yükselmiştir. 2000-2017 döneminde Vietnam hazır giyim net ihracat toplamı 184,9 milyar dolar olmuştur.

Tablo 4: Vietnam'ın Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

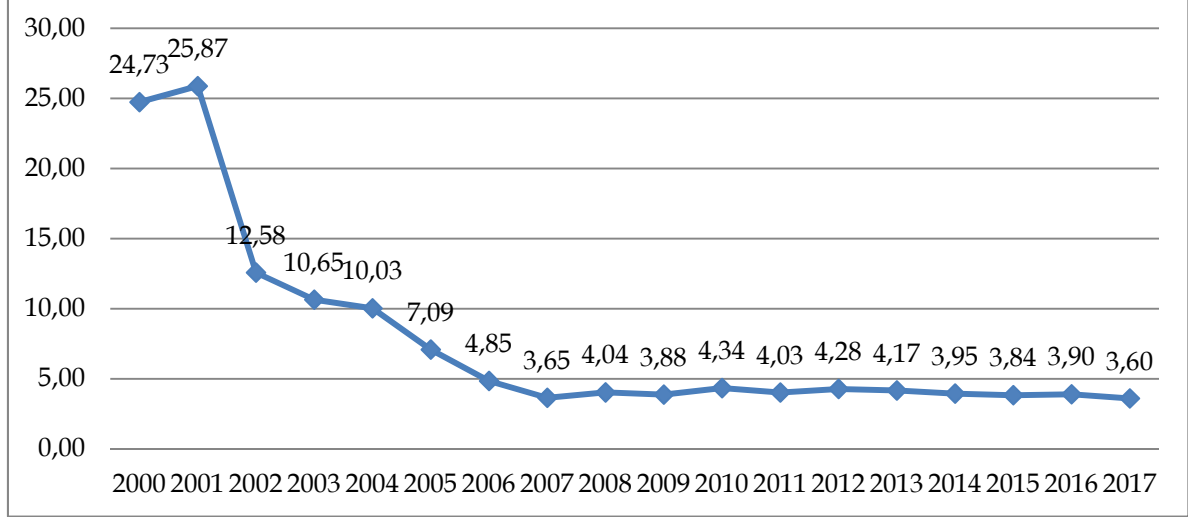
Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	1.821.197.000	450.463.000	1.370.734.000
2001	1.866.505.570	482.925.088	1.383.580.482
2002	2.632.680.786	331.208.539	2.301.472.247
2003	3.464.674.959	368.941.316	3.095.733.643
2004	4.249.866.811	426.199.456	3.823.667.355
2005	4.680.633.515	331.883.705	4.348.749.810
2006	5.579.137.992	270.821.594	5.308.316.398
2007	7.400.353.971	270.201.840	7.130.152.131
2008	8.724.434.957	352.070.984	8.372.363.973
2009	8.539.539.681	331.217.347	8.208.322.334
2010	10.389.595.924	451.180.490	9.938.415.434
2011	13.149.072.085	529.471.594	12.619.600.491
2012	14.442.810.254	618.720.490	13.824.089.764
2013	17.148.429.244	715.633.182	16.432.796.062
2014	20.174.268.831	797.483.076	19.376.785.755
2015	21.948.450.445	842.144.790	21.106.305.655

2016	23.004.954.398	897.841.771	22.107.112.627
2017	25.036.984.836	902.417.812	24.134.567.024

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 5: Vietnam'ın Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

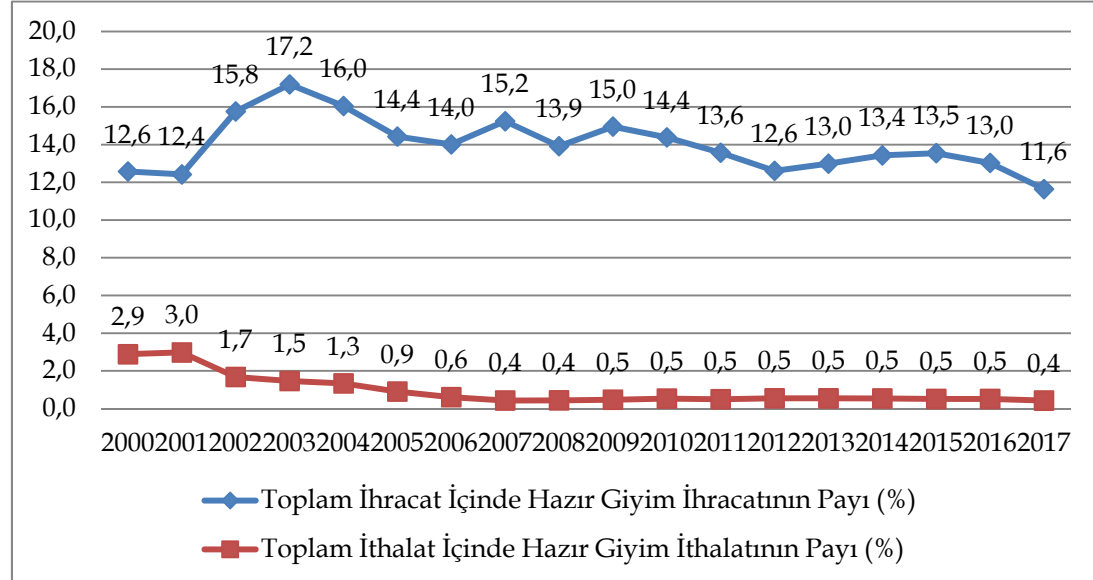

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 5’de Vietnam’ın hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. Vietnam’ın hazır giyim ithalatının ihracatına oranı 2000-2001 yılları arasında ortalama %25’ler seviyesinde iken, 2001 yılından itibaren 2007 yılına kadar düşüş göstererek 2007 yılında %3,65’e gerilemiştir. 2007-2017 döneminde ise hazır giyim ithalatının ihracatına oranı yatay bir seyir izleyerek ortalama % 3,97 seviyesinde kalmıştır.

Grafik 6’da Vietnam’ın hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. Vietnam’ın hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı %12 ile %15 aralığında dalgalı bir seyir izlemekte birlikte 2015 yılından itibaren düşüş eğilimi içinde %13,5’den 2017 yılına %11,6’ya gerilediği görülmektedir. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise 2001 yılından 2006 yılına kadar düşüş eğilimi içinde olmuş, 2003 yılından itibaren %1’in altında kalarak, 2007-2017 döneminde ortalama %0,5 olmuştur.

Grafik 6: Vietnam Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

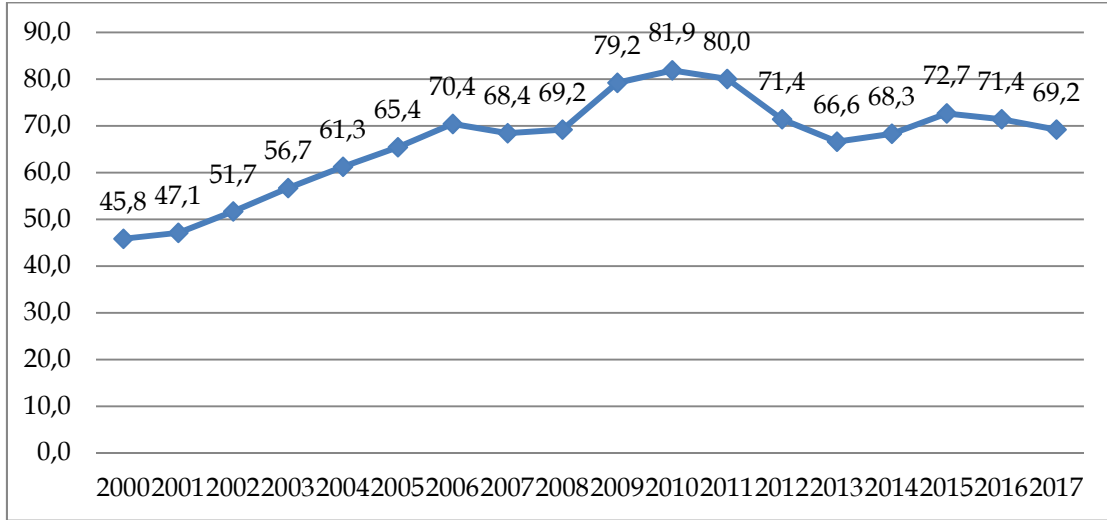
Tablo 5: İtalya'nın Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	13.351.367.699	6.121.111.454	7.230.256.245
2001	14.206.095.090	6.694.658.050	7.511.437.040
2002	14.630.663.173	7.563.381.954	7.067.281.219
2003	16.629.816.616	9.428.216.482	7.201.600.134
2004	18.266.820.727	11.190.048.340	7.076.772.387
2005	18.646.640.759	12.199.657.647	6.446.983.112
2006	20.048.712.015	14.117.444.825	5.931.267.190
2007	23.264.151.167	15.920.466.436	7.343.684.731
2008	25.212.206.259	17.448.705.019	7.763.501.240
2009	19.617.089.673	15.539.618.865	4.077.470.808
2010	20.024.596.649	16.395.681.727	3.628.914.922
2011	23.273.080.924	18.626.050.908	4.647.030.016
2012	22.174.189.537	15.839.214.011	6.334.975.526
2013	23.728.303.302	15.808.344.514	7.919.958.788
2014	25.157.862.293	17.187.684.148	7.970.178.145
2015	21.349.090.096	15.514.162.579	5.834.927.517
2016	21.903.839.941	15.645.003.351	6.258.836.590
2017	23.514.171.675	16.274.138.472	7.240.033.203

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 5'de İtalya'nın hazır giyim ihracat ve ithalat değerlerine yer verilmiştir. 2000-2017 dönemini iki ayrı dönem içinde incelediğimizde, İtalya'nın hazır giyim ihracat ve ithalatı 2000-2008 döneminde yükseliş eğilimi içinde olmuş, 2009 yılı küresel ekonomik kriz yılında düşmüş, 2010/2017 döneminde hazır giyim ihracatı 20 milyar dolar, hazır giyim ithalatı ise 15 milyar dolar ve üzerinde bir seyir izleyerek 2017 yılında sırasıyla hazır giyim ihracatı 23,5 milyar dolar, hazır giyim ithalatı ise 16,3 milyar dolar olmuştur. Net hazır giyim ihracatı ise dalgalı bir seyir izlemiş, 2000 yılında net ihracat 7,2 milyar dolar iken, 2010 yılında 3,6 dolara kadar düştükten sonra 2017 yılında 7,2 milyar dolara yükselmiştir. 2000-2017 dönemi net ihracat toplamı 117,5 milyar olmuştur.

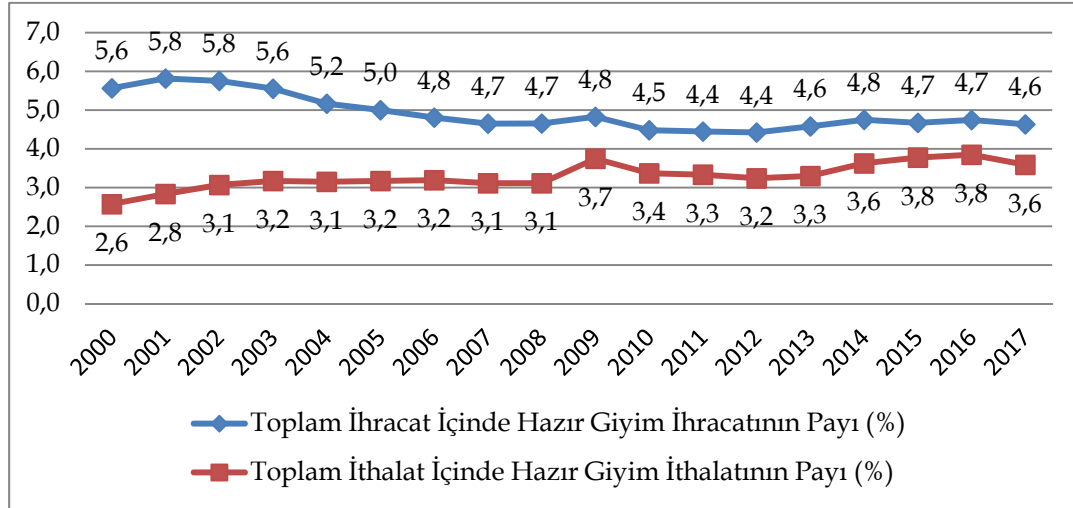
Grafik 7: İtalya'nın Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 7’de İtalya’nın hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. İtalya hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı 2000 yılında %45,8’den 2010 yılında %81,9’e yükselmiş, 2010 yılı sonrası dalgalı bir seyir izleyerek 2017 yılında %69,2 olmuştur.

Grafik 8: İtalya’nın Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 8’de İtalya’nın hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. İtalya’nın hazır giyim ihracatı ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payının yatay bir seyir izlediği görülmektedir. Buna göre, 2000-2017 dönemi için hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı ortalama %4,92; hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ortalama %3,29 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6’da Almanya’nın hazır giyim ihracat ve ithalat değerlerine yer verilmiştir. 2000-2017 döneminde Almanya’nın hazır giyim ihracatının hazır giyim ithalatının gerisinde kaldığı görülmektedir. Hazır giyim ihracat ve ithalat değerleri dalgalı bir seyir izlemekle birlikte 2000 yılında 6,9 milyar dolar olan hazır giyim ihracatı 2017 yılında 22 milyar dolara, 2000 yılında 19,3 milyar dolar olan hazır giyim ithalatı ise 2017 yılında 40 milyar dolara yükselmiştir. Net ihracat değerleri hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatından fazla olması nedeniyle negatif olarak kalmakta, 2000 yılında -12,5 milyar dolar olan net ihracat, 2017 yılında -18 milyar dolara yükselmiştir. Negatif değer alan net ihracat 2000-2017 döneminde toplam -277,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 6: Almanya’nın Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

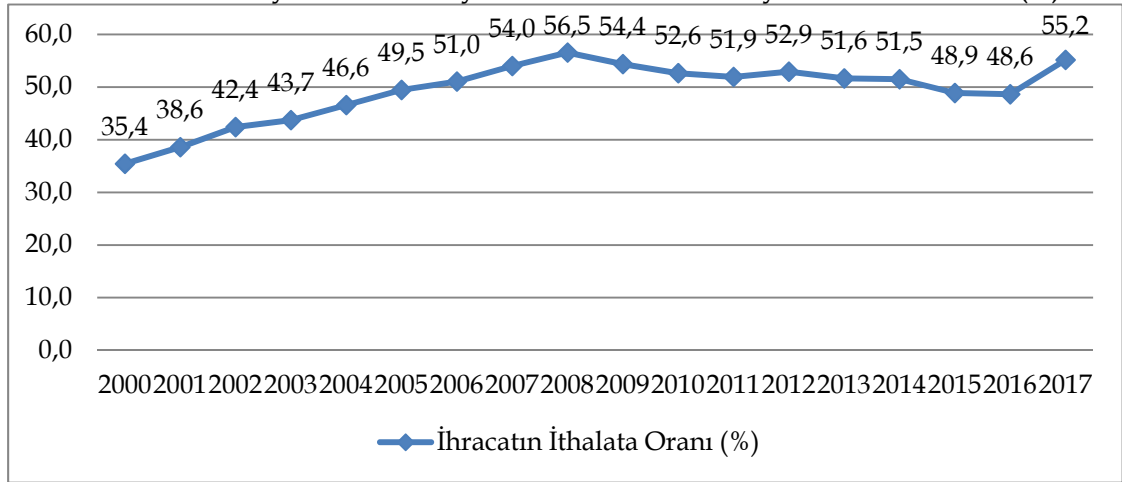
Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
--------	-----------------------------	-----------------------------	---------------------------------

2000	6.851.884.000	19.340.945.000	-12.489.061.000
2001	7.466.711.000	19.351.897.000	-11.885.186.000
2002	8.328.239.000	19.641.166.000	-11.312.927.000
2003	9.697.906.000	22.180.864.000	-12.482.958.000
2004	11.208.446.000	24.063.551.000	-12.855.105.000
2005	12.436.462.000	25.148.826.000	-12.712.364.000
2006	13.912.627.000	27.256.485.000	-13.343.858.000
2007	16.011.488.000	29.657.558.000	-13.646.070.000
2008	19.685.756.900	34.811.460.456	-15.125.703.556
2009	17.718.089.284	32.592.857.803	-14.874.768.519
2010	18.155.228.220	34.490.355.490	-16.335.127.270
2011	21.060.076.011	40.560.212.979	-19.500.136.968
2012	18.869.428.608	35.654.576.184	-16.785.147.576
2013	19.599.319.121	37.955.469.478	-18.356.150.357
2014	20.809.079.640	40.415.557.101	-19.606.477.461
2015	17.790.473.217	36.402.691.802	-18.612.218.585
2016	18.189.416.381	37.401.456.264	-19.212.039.883
2017	22.043.688.963	39.962.366.009	-17.918.677.046

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 9 : Almanya'nın Hazır Giyim İhracatının Hazır Giyim İthalatına Oranı (%)

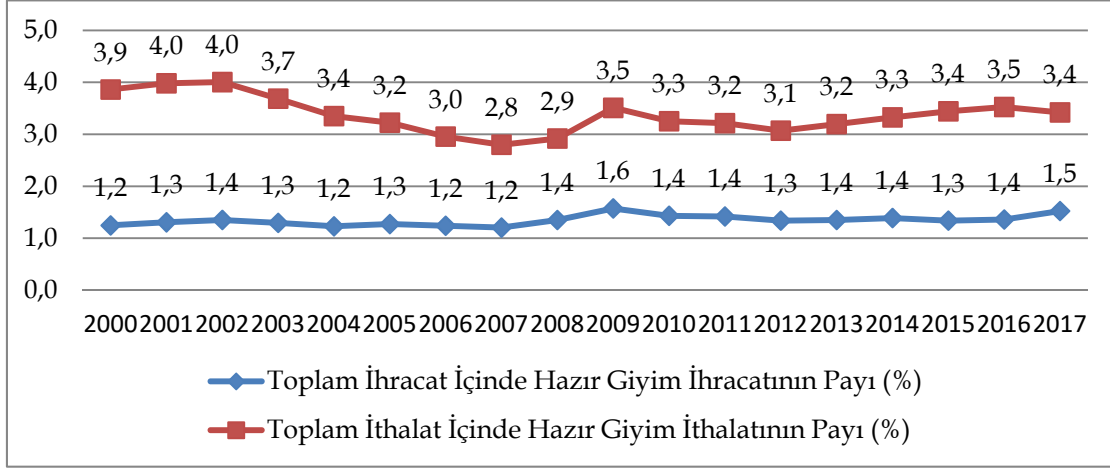

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 9'da Almanya'nın hazır giyim ihracatının hazır giyim ithalatına oranı gösterilmiştir. Almanya'nın hazır ithalatının hazır giyim ihracatına oranı 2000 yılında %35,4'den 2008 yılına kadar sürekli yükseliş kaydederek 2008 yılında %56,5'e yükselmiş, 2009 sonrası dalgalı bir seyir izleyerek 2017 yılında %55,2 seviyesinde kalmıştır.

Grafik 10'da Almanya'nın hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. Almanya'nın hazır ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2000 yılında %3,9 iken 2007 yılında %2,8'e düşmüş, 2007-2009 döneminde yükselerek 2009 yılında %3,5'e yükselmiş, 2009 sonrası dönemde ise yatay bir seyir izleyerek 2017 yılında %3,4 seviyesinde kalmıştır. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise yatay bir seyir izleyerek 2000-2017 döneminde ortalama %1,35 seviyelerinde kalmıştır.

Grafik 10: Almanya Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

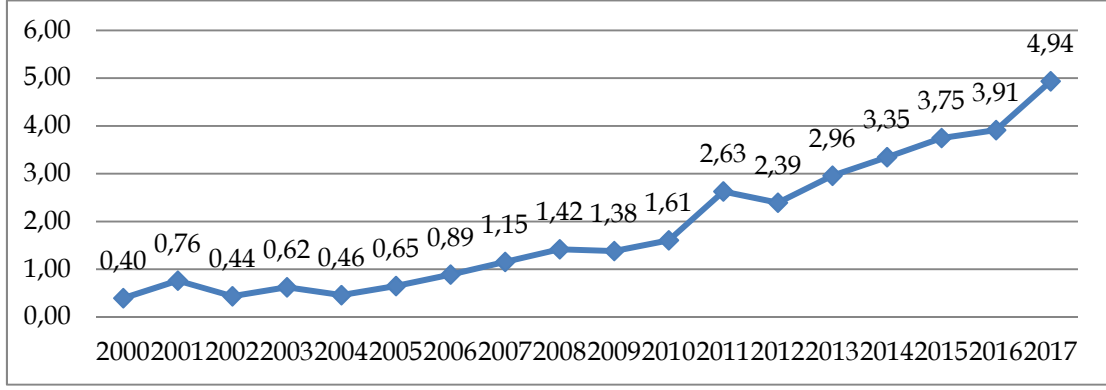
Tablo 7’de Hindistan’ın hazır giyim ihracat ve ithalat değerlerine yer verilmiştir. Hindistan’ın hazır giyim ihracatı 2000-2009 döneminde yükseliş eğilimi içinde olmuş, 2000 yılında 6 milyar dolardan 2009 yılında 12 milyar dolara yükselmiş, 2010 yılı sonrası dalgalı bir seyir izlerken 2010 yılında 11,2 milyara düşüktükten sonra 2017 yılında 18,3 milyar dolara yükselmiştir. Hazır giyim ithalatı ise 2000-2006 döneminde 100 milyon dolar, 2007-2012 döneminde 500 milyon doların altında kalarak düşük seviyelerde gerçekleşirken, 2013 yılından itibaren 500 milyar sınırının üzerine çıkarak 522,2 milyardan 2017 yılında 816,9 dolara yükselmiştir. Net ihracat değerleri 2000 yılında 5,9 milyar dolardan 2008 yılında 10 milyar dolar sınırını aşarak 10,8 milyar dolara, 2017 yılında 17,5 milyar dolara yükselmiştir. 2000-2017 dönemi net ihracat toplamı ise 205,3 milyar olmuştur.

Tablo 7: Hindistan’ın Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	5.964.500.072	21.692.201	5.942.807.871
2001	5.487.623.371	44.444.681	5.443.178.690
2002	5.832.315.571	27.485.914	5.804.829.657
2003	6.314.932.349	43.159.759	6.271.772.590
2004	6.925.932.787	40.092.604	6.885.840.183
2005	8.738.943.370	62.127.593	8.676.815.777
2006	9.564.341.414	88.352.355	9.475.989.059
2007	9.929.810.169	126.512.698	9.803.297.471
2008	10.967.763.336	170.307.911	10.797.455.425
2009	12.004.893.437	155.213.357	11.849.680.080
2010	11.229.331.868	235.773.514	10.993.558.354
2011	14.671.994.102	363.669.042	14.308.325.060
2012	13.832.714.714	403.115.387	13.429.599.327
2013	16.842.801.078	522.153.287	16.320.647.791
2014	17.650.323.032	607.924.764	17.042.398.268
2015	18.168.048.212	671.833.828	17.496.214.384
2016	17.931.592.028	716.606.896	17.214.985.132
2017	18.312.997.290	816.870.358	17.496.126.932

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

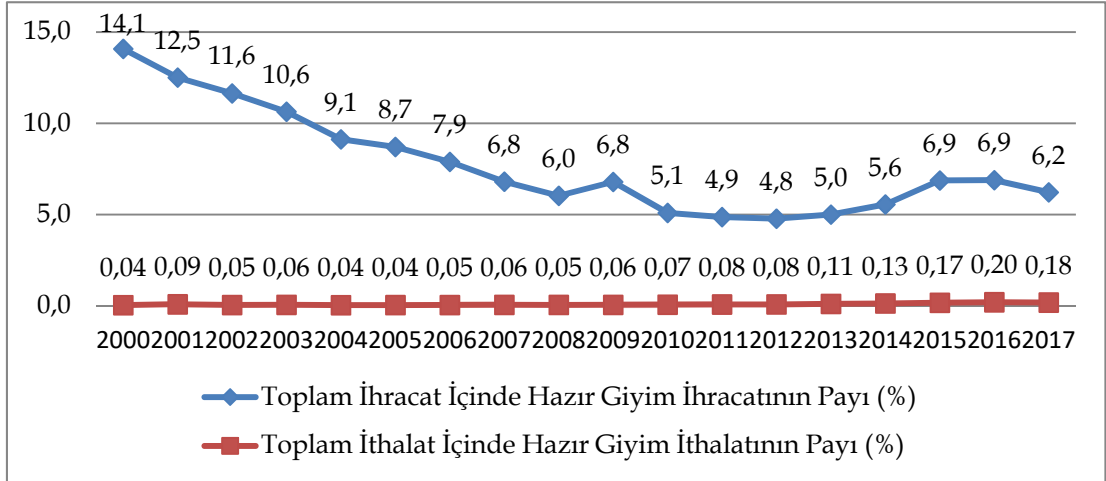
Grafik 11: Hindistan’ın Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 11'de Hindistan'ın hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. Hindistan hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı düzenli bir yükseliş eğilimi göstererek 2000 yılında %0,40'dan 2017 yılına %4,94'e yükselmiştir.

Grafik 12: Hindistan Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 12'de Hindistan'ın hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam hazır giyim ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. Hindistan'ın hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2000-2008 döneminde düşüş eğilimi içinde olmuş, 2000 yılında %14,1'den 2008 yılında %6'ya gerilemiş, 2009 yılında %6,8'e yükselmiş, 2009 yılı sonrası %5 ile %6 seviyelerinde yatay bir seyir izleyerek 2017 yılında %6,2 seviyesinde kalmıştır. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı 2000-2017 döneminin tamamında yatay bir seyir izlemiş, 2000 yılında %0,04 iken, 2017 yılında %0,18 seviyelerinde seyretmiştir.

Tablo 8'de Türkiye'nin hazır giyim ihracat ve ithalat değerlerine yer verilmiştir. Türkiye'nin hazır giyim ihracatı 2000-2008 dönemi yükseliş eğilimi göstermiş, 2000 yılında 6,5 milyar dolardan 2008 yılında 13,6 milyar dolara yükselmiş, 2009 yılında 11,6 milyara düştükten sonra 2010-2014 dönemi tekrar yükseliş eğilimi göstererek 2010 yılında 12,7 milyar dolardan 2014 yılında 16,7 milyar dolara kadar yükselmiş, 2015-2017 döneminde ise 15 milyar dolar seviyelerinde yatay bir seyir izleyerek 2017 yılında 15,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Hazır giyim ithalatı 2000-2005 dönemi 1 milyar doların altında bir seyir izleyerek 2000 yılında 263,8 milyon dolardan 2005 yılında 787,8 milyon dolara yükselmiş, 2006 yılında 1 milyar dolar sınırı aşarak 1,1 milyara yükseldikten sonra 2008 yılında 2,2 milyar dolar, 2011 yılında 3,3 milyar dolar seviyesine kadar yükselmiş, 2017 yılında ise 2,4 milyar dolara gerilemiştir. 2000 yılında 6,3 milyar dolar olan net ihracat 2004 yılında 10 milyar seviyesine ulaşarak 10,5 milyar dolara yükselmiş, 2009 yılında tekrar 10

milyar dolar seviyesinin altına düşerek 9,4 milyara gerilemiş, 2011-2017 döneminde ise 10 milyar seviyesinin üzerinde tutularak 2011 yılında 10,7 milyar dolardan 2017 yılında 12,7 milyar seviyesine yükselmiştir.

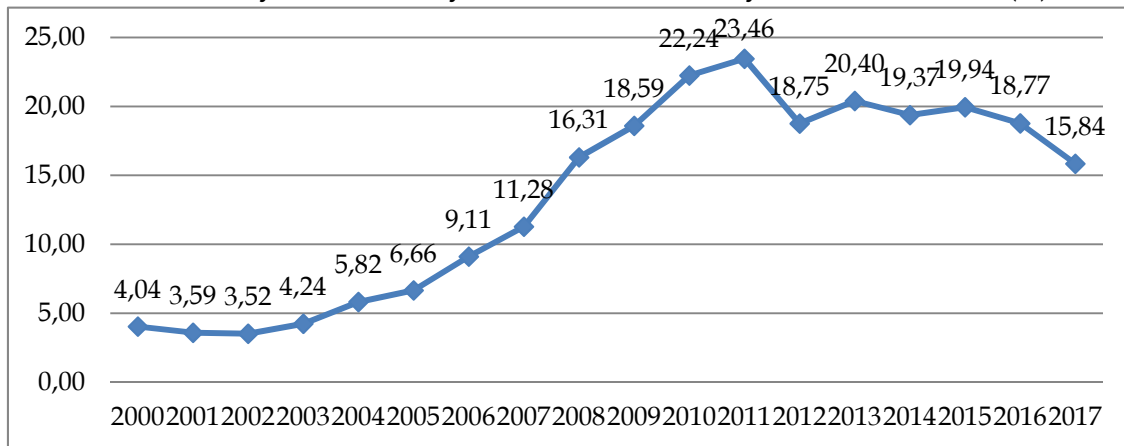
Tablo 8: Türkiye'nin Hazır Giyim İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	Toplam Hazır Giyim İhracatı	Toplam Hazır Giyim İthalatı	Net Toplam Hazır Giyim İhracatı
2000	6.533.095.097	263.760.312	6.269.334.785
2001	6.661.072.150	238.876.428	6.422.195.722
2002	8.056.608.887	283.287.468	7.773.321.419
2003	9.961.747.510	422.444.539	9.539.302.971
2004	11.193.385.839	651.348.212	10.542.037.627
2005	11.833.105.919	787.840.752	11.045.265.167
2006	12.051.921.797	1.097.719.019	10.954.202.778
2007	13.886.333.453	1.566.561.016	12.319.772.437
2008	13.589.400.434	2.216.248.155	11.373.152.279
2009	11.553.511.153	2.147.856.859	9.405.654.294
2010	12.745.640.500	2.835.238.624	9.910.401.876
2011	13.945.010.196	3.271.400.135	10.673.610.061
2012	14.275.624.192	2.677.183.060	11.598.441.132
2013	15.393.251.483	3.139.926.679	12.253.324.804
2014	16.667.624.429	3.228.715.516	13.438.908.913
2015	15.120.787.791	3.015.623.076	12.105.164.715
2016	15.047.490.299	2.824.459.329	12.223.030.970
2017	15.087.707.625	2.390.182.838	12.697.524.787

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 13'de Türkiye'nin hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı gösterilmiştir. Türkiye'nin hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı, 2000-2011 döneminde yükseliş eğilimi göstererek 2000 yılında %4,04'dan 2011 yılında %23,46'ya yükseldikten sonra 2012 yılından itibaren dalgalı bir seyir izleyerek 2012 yılında %18,75'e, 2017 yılında ise %15,84'e gerilemiştir.

Grafik 13: Türkiye'nin Hazır Giyim İthalatının Hazır Giyim İhracatına Oranı (%)

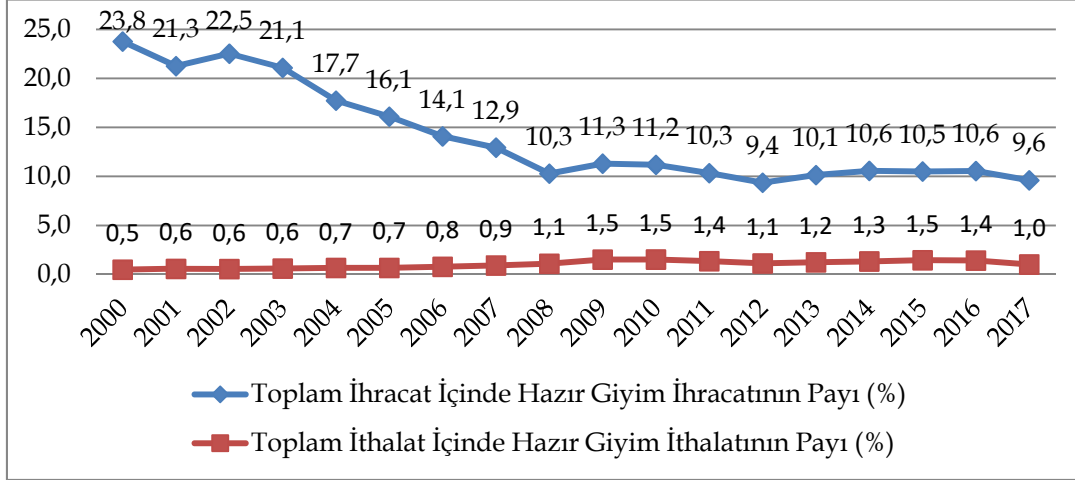
Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 14'de Türkiye'nin hazır giyim ihracat ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payı gösterilmiştir. Türkiye'nin hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2000-2008 döneminde düşüş eğilimi göstererek 2000 yılında %23,8'den 2008 yılında %10,3'e gerilemiş, 2009-2017 döneminde ise %9 ile

%11 aralığında yatay bir seyir izleyerek 2009 yılında %11,3'den 2017 yılında %9,6'ya gerilemiştir. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı 2000 yılında %0,5'den 2008 yılında %1,1'e yükseldikten sonra 2008-2017 döneminde ortalama %1,3 seviyelerinde yatay bir seyir izleyerek, 2017 yılında %1 seviyelerinde gerçekleşmiştir.

Grafik 14: Türkiye Hazır Giyim İhracat ve İthalatının Toplam İhracat ve İthalat İçindeki Payı

Kaynak: UNCOMTRADE verileri derlenerek yazar tarafından hazırlanmıştır.

2. LİTERATÜR

Endüstri-içi ticaret ile ilgili literatürde çok sayıda çalışma mevcut olup, bunlardan bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Aynagöz Çakmak (2005) 1989-2003 döneminde dünya piyasasında Türk tekstil ve hazır giyim endüstrilerinin rekabet gücünü ölçen çalışmasında endüstri-içi ticaret analizine de yer vermiştir. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye'de SITC Rev.3 iki basamaklı SITC 84 'hazır giyim eşyaları ve bunların aksesuarları' ana ürün grubunda ticaretin endüstriler-arası ticaret olduğu tespit edilmiştir.

Aynagöz Çakmak (2006) 1991-2004 dönemi için Türkiye ile Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip AB üyesi dört ülke Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere arasında imalat endüstrisi dış ticaretinde endüstri-içi ticaretin yapısını incelemiştir. İmalat endüstrisindeki endüstri-içi ticaret oranları SITC Rev.3 üç haneli ürün grupları bazında düzeltilmemiş Grubel-Llyod indeksinin ağırlıklandırılmış ortalamaları kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonuçlarına göre, AB üyesi dört ülke içinde sadece İtalya ile Türkiye arasında SITC 84 kodlu hazır giyim ana sektöründe endüstri-içi ticaret düzeyinin yüksek gerçekleştiği görülmüştür.

Utkulu&İmer (2009) 1994-2005 dönemine ait TÜİK veri tabanından elde edilen veriler ile Türk tekstil ve konfeksiyon sektörünün AB tekstil ve konfeksiyon sektörü karşısındaki rekabet gücünü SITC 84 kodlu hazır giyim ana grubu içinde üç haneli 7 alt ürün grubu ile dört haneli 37 alt ürün grubu bazında Balassa ve Vollrath Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük endeksleri, Brühlhart'ın marjinal endüstri-içi dış ticaret endeksi (Brühlhart B endeksi) ve Grubel-Lloyd endeksleri yardımıyla hesaplamıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye için SITC Rev.3 84 kodlu hazır giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubunda dış ticaretin tamamen endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'nin AB karşısındaki SITC Rev.3 dört haneli SITC 8452 kodlu keçe, dokunmamış, sıvanmış mensucattan hazır giyim eşyası, SITC 8461 kodlu mendil, papyon, kravat ve giyim eşyası teferruatı şal, eşarp, vb.(örülmemiş) ve SITC 8482 kodlu vulkanize kauçuktan, plastikten; eldiven, giyim eşyası ve aksesuarı ürün grupları dışında diğer dört haneli hazır giyim ürün gruplarında dış ticaretinin endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu görülmüştür.

Altay ve ark (2009) 1995-2007 döneminde Türkiye'nin AB pazarında endüstriler-arası ve endüstri-içi ticaret açısından avantajlı olduğu ürün grupları SITC Rev.3 iki haneli ürün grupları bazında Balassa ve Grubel-Llyod endeksi yardımıyla belirlemiştir. Hesaplanan Grubel-Llyod endeksi değerlerinde en az %70 oranı baz alınmış, Türkiye'nin AB-15 ülkeleri arasında gerçekleşen dış ticarete emek yoğun ürün gruplarının yer aldığı kategoriden sadece SITC 69 kodlu başka yerde belirtilmeyen madenden mamul eşyalar, SITC 81 kodlu prefabrik yapı, sıhhi su tesisat, ısıtma ve sabit aydınlatma cihazları, SITC 83 kodlu

seyahat eşyaları, el çantaları vb. taşıyıcı eşya ve SITC 85 kodlu ayakkabılar emek yoğun ürün gruplarında yoğun endüstri-içi ticaretin varlığı tespit edilirken, emek yoğun ürün grubu içinde yer alan SITC 84 kodlu hazır giyim sektörü ürün grubu yoğun endüstri-içi ticaret yapılan ürün grupları içinde yer almamıştır.

Eşiyok (2014) Türkiye ile AB arasındaki dış ticaretin, rekabet gücünün ve endüstri-içi ticaretin teknolojik yapısını inceleyen bir çalışma yapmıştır. Çalışmada OECD'nin teknoloji sınıflandırmasına göre ve TÜİK veri tabanından elde edilen veriler ile Türkiye ile AB arasındaki endüstri-içi ticaret düzeyi de incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, OECD'nin ISIC 3 teknolojik sınıflandırmasına göre düşük teknoloji sanayii içinde yer alan ve ISIC .3 içinde D18 kodu ile gösterilen giyim eşyası sektöründe 2008-2013 dönemi için endüstri-içi ticaretin görece düşük gerçekleştiği, Türkiye ile AB arasında ağırlıklı olarak tek yönlü ticaretin olduğu, endüstri-içi ticaretin gelişmediği sonuç olarak dış ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Şahin (2015) 2000-2013 döneminde Türkiye ve Çin'in tekstil ve hazır giyim sektörünün endüstri-içi ticaret düzeyini Grubel-Llyod endeksini kullanarak ölçmüştür. Çalışmada SITC Rev.3 iki basamaklı ürün grubu sonuçlarına göre, Türkiye ve Çin'in hazır giyim sektörü ticaretinin endüstriler-arası ticaret şeklinde gerçekleştiğini tespit etmiştir.

Başkol (2016) 1989-2015 döneminde Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabet gücü SITC Rev.3'e göre hem iki basamaklı hem de üç basamaklı ürün grupları için Balassa, Vollrath ve Grubel-Llyod endeksleri yardımıyla hesaplamıştır. Endüstri-içi ticaretin belirlenmesinde kullanılan Grubel-Llyod endeks sonuçlarına göre, SITC 84' hazır giyim eşyaları ve bunların aksesuarları' ana ürün grubunda endüstri-içi endeks değerleri 1989 yılından 2015 yılına artmakla birlikte ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca SITC üç basamaklı 7 alt ürün grubundan sadece SITC 848' tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs.' alt ürün grubunda 2006 yılından itibaren ticaretin yönünün endüstriler-arası ticaretten endüstri-içi ticaret şekline döndüğü tespit edilmiştir.

Aydemir & Kemer (2017) 2001-2014 dönemi için SITC Rev.3 üç basamaklı ürün gruplarında Grubel-Llyod endeksi kullanılarak Türk İmalat Sanayinin endüstri-içi ticaret düzeyi analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, SITC 8 kodlu 'çeşitli mamul eşya' sektöründe üç basamaklı 32 ürün grubu içinde yer alan hazır giyim sektöründe SITC 848 ' tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs.' alt ürün grubunda ticaretin 2006 yılından itibaren endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

3. VERİ SETİ, YÖNTEM VE BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde endüstri-içi ticaret endeksini ölçmek için kullanılan veri seti ve yönteminden bahsedilecek, analiz sonucu elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

3.1. Veri

Çalışmada, Birleşmiş Milletler Uncomtrade veri tabanından yararlanılarak elde edilen SITC (Standard International Trade Classification - Standart Uluslararası Ticaret Sınıflaması) Rev.3 iki ve üç haneli veriler kullanılmıştır. SITC Rev.3 iki ve üç haneli ürün grup tanımları çalışmanın sonunda Ek tablo olarak verilmiştir.

3.2. Yöntem

Çalışmada endüstri-içi ticareti ölçmede en çok kullanılan Grubel-Llyod (1975) endeksi kullanılmıştır. Endüstri-içi ticareti ölçmek için kullanılan Grubel-Llyod endeksi şu şekilde formüle edilmektedir:

$$EİT_{G-L} = 1 - \frac{|X_i - M_i|}{(X_i + M_i)} \cdot 100$$

G-L; Ülkenin i ürünündeki endüstri-içi ticaret endeks değerini,

X_i; Ülkenin i ürünündeki ihracat değerini,

M_i; Ülkenin i ürünündeki ithalat değerini göstermektedir.

Endeks 0 ile 100 arasında bir değer almaktadır. Eğer ülke, söz konusu ürünü sadece ithal ya da sadece ihraç ediyorsa endeks 0 değerini alır. Bu durum, endüstri-içi ticaretin olmadığı anlamına gelmektedir. Eğer aynı ürünün ithalat ve ihracatı birbirine eşit ise, endeks 100 değerini alır. Bu durumda, endüstri-içi ticaret maksimuma ulaşmıştır. Endeks 50'den büyükse ilgili endüstride ticaretin endüstri-içi ticaret şeklinde, 50'den küçük olması durumunda ise ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde gerçekleştiği kabul edilir. Sonuç olarak endeks 100'e yaklaştıkça endüstri-içi ticaret artmakta iken, 0'a yaklaştıkça ise endüstriler-arası ticaret artmaktadır.

Ayrıca, bir endüstri ya da ürün grubu için endüstri-içi endeks değerinin yüksek çıkması söz konusu endüstri ya da ürün grubunda karşılaştırmalı üstünlüğün olmadığını ya da endüstri-içi endeks değerinin

düşük çıkması söz konusu endüstri ya da ürün grubunda karşılaştırmalı üstünlüğün olduğunu göstermektedir (İmer&Utkulu, 2009, 9).

3.3. Bulgular

Bu bölümde hazır giyim sektörü ihracatında öne çıkan yedi ülkenin hazır giyim sektörü endüstri-içi ticaret düzeyi SITC Rev.3 iki ve üç haneli ürün grupları bazında değerlendirilecektir.

Tablo 9'da Çin'in hazır giyim sektörüne ait endüstri-içi endeks değerleri verilmiştir. Buna göre, Çin'in iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli ürün gruplarının tamamında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir. 2000-2017 döneminde SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) haricindeki üç haneli diğer bütün alt ürün grupları ile SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün gruplarında hesaplanan endüstri-içi endeks değerlerinde yükseliş eğilimi olmakla birlikte endeks değerleri oldukça düşük seviyelerdedir. Ayrıca, SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda 2000 yılında 39,73 olan endüstri-içi endeks değeri yıllar içinde düşüş eğiliminin de etkisiyle 2017 yılında 5,90'a gerilemiştir.

Tablo 9: Çin Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	6,40	4,65	4,59	1,28	1,76	5,40	39,73	2,96
2001	6,72	4,59	5,17	1,34	2,47	6,89	35,86	2,81
2002	6,36	4,95	5,27	2,00	2,48	6,81	28,64	2,84
2003	5,32	5,15	4,77	1,76	1,82	6,10	19,23	2,54
2004	4,87	5,28	4,80	2,38	2,00	5,55	11,62	2,99
2005	4,30	5,06	3,78	3,45	2,19	4,51	9,33	2,82
2006	3,55	4,64	3,50	2,37	1,28	3,36	7,40	4,01
2007	3,36	5,20	3,91	1,68	1,06	2,98	6,62	4,82
2008	3,72	6,18	3,99	2,52	1,40	2,98	5,51	5,71
2009	3,38	5,53	3,56	2,91	1,42	2,54	4,52	5,47
2010	3,81	7,02	4,29	3,05	1,50	2,67	4,67	6,21
2011	5,09	10,06	6,20	3,11	1,85	3,68	5,12	8,02
2012	5,51	11,46	7,38	3,13	1,65	4,32	5,08	8,68
2013	5,84	12,40	7,96	3,14	1,81	5,02	4,72	8,03
2014	6,40	11,59	7,33	4,36	2,65	5,98	4,42	7,87
2015	7,25	12,23	7,88	5,82	3,14	7,20	4,79	8,38
2016	7,83	12,78	8,16	6,92	3,92	7,98	5,04	8,13
2017	8,82	13,92	8,27	8,68	4,80	9,42	5,90	9,21

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 10: Bangladeş Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	8,01	0,76	1,16	6,52	3,71	2,61	19,97	15,22
2001	9,16	0,17	0,09	0,93	0,06	0,80	12,07	9,82
2002	13,48	4,17	7,18	27,19	14,45	5,31	87,70	7,57
2003	15,84	8,43	11,40	25,65	16,33	6,59	95,16	7,55

2004	10,82	4,04	7,62	3,71	3,42	3,70	40,92	9,71
2005	6,90	0,24	1,13	0,36	0,93	1,08	15,64	11,03
2006	3,96	0,19	1,21	0,13	0,39	0,34	18,04	13,71
2007	4,10	0,24	1,18	0,19	0,15	0,25	18,35	16,30
2008	8,58	0,23	0,96	0,14	0,57	0,29	22,65	7,66
2009	7,94	0,28	0,77	0,28	0,20	0,31	41,00	10,01
2010	7,97	0,37	0,43	0,16	0,05	0,38	44,43	12,28
2011	6,77	0,33	0,57	0,11	0,11	0,44	51,93	16,35
2012	7,22	0,24	0,25	0,10	0,11	0,30	38,49	16,34
2013	7,31	0,13	0,15	0,07	0,10	0,20	39,73	18,52
2014	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*
2015	6,87	0,12	0,44	0,09	0,09	0,50	35,25	19,82
2016	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*
2017	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*	na*

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 10'da Bangladeş'in hazır giyim sektörüne ait endüstri-içi endeks değerleri verilmiştir. Tablo 10'a göre, Bangladeş'in iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli alt ürün gruplarının tamamında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir. 2000-2015 döneminde SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. haricindeki üç haneli diğer bütün alt ürün grupları ile SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubunda hesaplanan endüstri-içi endeks değerlerinde düşüş gerçekleşmiş olup, endüstri-içi endeks değerleri çok düşük seviyelerdedir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda endüstri-içi endeks değerleri dalgalı bir seyir izlemiş olsa da, SITC 846 alt ürün grubu için endeks değerleri 2000 yılında 19,97'den 2015 yılında 35,25'e, SITC 848 alt ürün grubu için ise endeks değerleri 2000 yılında 15,22'den 19,82'ye yükselmiştir.

Tablo 11: Vietnam Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	39,66	0,40	0,63	0,50	0,01	1,63	31,00	64,46
2001	41,11	0,33	0,14	0,44	1,73	3,43	30,04	59,30
2002	22,35	0,34	1,75	1,36	1,73	4,42	41,33	69,41
2003	19,25	0,12	1,97	1,30	0,42	1,65	51,03	93,64
2004	18,23	0,06	0,10	0,17	0,18	1,31	35,53	65,98
2005	13,24	0,30	0,21	0,48	0,27	1,81	48,02	74,02
2006	9,26	0,20	0,24	0,86	0,36	2,89	71,18	77,02
2007	7,05	0,33	0,47	1,03	0,44	1,50	96,54	74,53
2008	7,76	0,46	0,61	0,87	0,61	1,68	83,95	76,68
2009	7,47	0,47	0,53	0,83	0,75	1,81	85,20	75,42
2010	8,32	0,55	0,67	0,89	1,01	1,59	80,47	74,90
2011	7,74	0,63	0,76	0,80	0,89	1,68	88,74	73,91
2012	8,22	0,76	0,87	0,74	0,63	1,70	84,58	77,45
2013	8,01	0,73	0,86	0,92	0,56	1,62	91,86	80,11
2014	7,61	0,78	0,81	0,94	0,57	1,55	95,55	80,16
2015	7,39	0,99	1,03	1,04	0,69	1,87	96,42	81,53
2016	7,51	1,13	1,46	1,24	0,84	2,37	93,43	75,12
2017	6,96	1,18	1,50	1,31	0,84	2,01	84,20	74,91

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

* na: veri bulunmamaktadır.

Tablo 11’de Vietnam’ın hazır giyim sektörüne ait endüstri-içi endeks değerleri verilmiştir. Vietnam’ın iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli ürün gruplarından SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. dışında kalan diğer tüm üç haneli alt ürün gruplarında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir. 2000-2017 döneminde SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubunda endüstri-içi endeks değerlerinde gerileme söz konusu olup, endüstri-içi endeks değeri çok düşüktür. SITC Rev.3 üç haneli hazır giyim alt ürün gruplarının tamamında endüstri-içi ticaret değerlerinde artış söz konusudur. 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. haricindeki üç haneli diğer bütün alt ürün gruplarında endüstri-içi ticaret değerlerindeki artış hem çok küçük hem de endeks değerleri çok düşüktür. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda özellikle 2006 yılında dış ticaretin endüstri-içi ticaret şekline dönüştüğü görülmektedir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda dış ticaret endüstri-içi ticaret şeklindedir, endeks değerleri ise yüksektir.

Tablo 12’de İtalya’nın hazır giyim sektörüne ait endüstri-içi endeks değerleri verilmiştir. Tablo 12’ye göre, İtalya’nın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaretin endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu görülmektedir. 2000 yılından 2017 yılına gelindiğinde endeks değerlerinde SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda endüstri-içi ticaret değerlerinde az da olsa düşüş, diğer üç haneli tüm alt ürün grubu ile iki haneli ana ürün grubu endeks değerlerinde yükseliş olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca, SITC 846 kodlu Giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda 2000-2008 döneminde dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklinde iken, 2009 yılından itibaren dış ticaret endüstri-ticaret şeklinde yapılmaya başlanmıştır. SITC 84 kodlu hazır giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC 841 kodlu erkek/erkek çocuklar için örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları, SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası, SITC 844 kodlu kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası, SITC 845 kodlu örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası alt ürün grubundaki endüstri-içi ticaret endeks değerleri oldukça yüksektir.

Tablo 12: İtalya Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	62,87	80,13	51,33	96,15	79,83	64,32	23,15	71,55
2001	64,06	81,40	51,68	99,37	90,07	66,53	23,33	67,39
2002	68,16	84,48	58,92	93,11	88,06	70,34	28,13	70,08
2003	72,36	83,09	64,99	95,35	95,29	77,46	31,81	70,21
2004	75,98	84,46	67,48	86,59	98,98	83,01	35,16	70,19
2005	79,10	87,37	69,84	80,90	100,00	87,08	39,15	71,82
2006	82,64	90,30	73,51	77,44	92,76	91,21	42,32	72,38
2007	81,26	84,51	69,52	79,11	93,20	91,51	45,42	69,34
2008	81,80	83,10	71,00	79,31	92,98	91,05	48,77	71,35
2009	88,40	89,02	77,23	76,88	87,60	98,70	53,89	78,03
2010	90,04	94,72	77,55	78,75	89,91	99,51	58,13	78,57
2011	88,91	93,41	76,01	79,85	89,79	98,67	58,86	73,82
2012	83,33	87,56	71,53	89,11	94,82	92,13	55,89	66,96
2013	79,97	83,62	68,53	93,15	96,92	88,76	54,05	62,59
2014	81,18	85,03	69,57	91,69	93,92	88,89	56,08	62,62
2015	84,12	87,86	71,70	88,25	93,92	92,09	58,29	66,37
2016	83,32	87,39	70,16	90,28	95,55	90,56	59,98	68,29
2017	81,96	84,37	69,05	92,87	97,02	89,18	59,75	66,79

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 13: Almanya Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	841	841	842	843	844	845	846	848
--------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

2000	52,32	54,43	61,82	35,90	46,47	44,25	63,31	50,96
2001	55,68	56,58	63,94	41,46	48,39	48,30	67,86	58,05
2002	59,55	61,95	67,19	47,31	49,93	52,35	68,64	62,54
2003	60,84	62,86	68,63	47,23	50,78	54,76	69,09	63,54
2004	63,55	66,63	69,57	49,98	54,07	58,26	71,90	65,79
2005	66,18	70,13	70,32	55,55	57,63	61,60	72,68	69,62
2006	67,59	71,11	72,54	57,71	59,65	62,30	74,96	72,36
2007	70,12	74,55	75,09	59,09	62,45	65,59	72,54	73,20
2008	68,51	74,91	75,34	59,03	64,55	64,04	72,53	71,14
2009	70,11	75,03	73,98	60,83	66,59	65,37	74,81	71,51
2010	68,44	72,38	71,29	62,11	66,34	65,42	70,79	66,92
2011	67,52	70,30	69,89	61,81	66,66	64,57	68,55	69,48
2012	68,67	73,37	68,44	65,39	67,51	65,49	69,96	72,86
2013	68,00	71,96	67,73	63,44	67,50	65,01	69,87	73,46
2014	67,85	72,63	67,39	65,12	67,67	64,34	69,63	73,31
2015	65,54	70,11	64,59	63,20	66,29	61,89	69,09	70,88
2016	65,70	69,52	65,62	63,55	66,09	61,65	69,55	73,15
2017	71,10	75,78	73,76	68,43	73,86	66,69	70,82	76,85

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 13’de Almanya’nın hazır giyim sektörüne ait endüstri-içi endeks değerleri verilmiştir. Tablo 13’e göre, 2000-2017 dönemi için Almanya’nın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaretin endüstri-içi ticaret şeklindedir ve endeks değerlerinde yükseliş olmuştur. 2005 yılından itibaren SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası alt ürün grubunda, 2003 yılından itibaren SITC 844 kodlu kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası alt ürün grubunda ve 2002 yılından itibaren ise SITC 845 kodlu örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası alt ürün grubunda dış ticaret endüstriler-arası ticaret yerine endüstri-içi ticaret şeklinde yapılmaya başlanmıştır. SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası ile SITC 845 kodlu örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası alt ürün grubu haricindeki üç haneli diğer tüm alt ürün gruplarında endüstri-içi ticaret değeri 70 seviyesinin üzerindedir.

Tablo 14: Hindistan Hazır Giyim Sektörü Endüstri-içi Ticaret Endeks Değerleri

Yıllar	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	0,72	1,26	0,13	0,64	0,37	0,43	2,21	1,68
2001	1,61	1,22	1,45	1,98	1,02	1,07	6,67	1,60
2002	0,94	0,64	0,20	0,60	0,57	1,28	4,66	3,20
2003	1,36	2,37	0,26	0,38	0,47	1,56	4,82	3,24
2004	1,15	1,73	0,24	0,40	0,32	1,11	4,70	3,22
2005	1,41	1,79	0,46	0,65	0,63	1,16	6,00	4,80
2006	1,83	3,13	0,63	0,79	0,93	1,40	5,88	6,35
2007	2,52	4,38	1,11	0,95	1,34	1,67	6,77	8,94
2008	3,06	5,19	1,20	1,59	1,93	2,55	5,80	8,51
2009	2,55	4,02	0,99	1,47	0,92	2,00	4,36	11,54
2010	4,11	6,60	1,58	1,74	2,78	3,21	6,69	17,46
2011	4,84	9,27	1,77	2,74	2,93	3,63	8,17	15,49
2012	5,66	10,68	2,65	2,50	3,51	3,62	8,62	17,65
2013	6,01	12,64	3,00	3,10	4,44	3,40	8,59	16,93
2014	6,66	13,00	3,78	3,38	5,32	4,17	10,13	17,92
2015	7,13	12,90	3,92	4,02	6,34	4,66	13,29	19,28

2016	7,69	13,01	4,47	4,12	7,39	5,11	14,06	21,28
2017	8,54	12,90	5,18	4,44	8,37	6,06	19,12	23,43

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

Tablo 14’de Hindistan’ın hazır giyim sektörüne ait endüstri-İçi endeks değerleri verilmiştir. Tablo 14’e göre, 2000-2017 dönemi için Hindistan’ın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir ve endeks değerlerinde yükseliş eğilimi söz konusu olmakla birlikte endüstri-İçi ticaret değerleri düşüktür. Endüstri-İçi ticaret değerleri düşük seviyelerde olsa da, özellikle SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.)ve SITC 848 kodlu Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs alt ürün gruplarındaki endeks değerlerindeki yükseliş dikkat çekicidir.

Tablo 15’de Türkiye’nin hazır giyim sektörüne ait endüstri-İçi endeks değerleri verilmiştir. Tablo 15’e göre, 2000-2017 dönemi için Türkiye’nin hazır giyim sektörü 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs.alt ürün grubu haricindeki diğer üç haneli tüm alt ürün grupları ile SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubunda dış ticaret ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir ve endeks değerleri düşük seviyede olup, özellikle son 5-6 yıl içindeki endeks değerlerindeki düşüş eğilimi dikkat çekicidir. 2000-2005 döneminde dış ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde yürütüldüğü SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda ise dış ticaret 2006 yılından itibaren endüstri-İçi ticarete dönüşmüş, endeks değerleri ise oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır.

Tablo 15 : Türkiye Hazır Giyim Sektörü Endüstri-İçi Ticaret Endeks Değerleri

Yıl	84	841	842	843	844	845	846	848
2000	7,76	8,39	6,29	7,51	4,59	7,46	12,71	17,26
2001	6,92	8,68	5,47	5,75	2,74	5,87	10,85	19,92
2002	6,79	8,85	6,12	3,26	3,30	5,51	9,70	20,52
2003	8,14	11,04	8,61	5,73	3,22	6,50	10,89	22,20
2004	11,00	15,68	10,12	6,69	6,27	8,60	14,16	31,51
2005	12,48	16,36	12,78	6,76	5,25	9,80	13,87	42,21
2006	16,70	20,88	17,88	8,92	6,67	13,72	18,43	52,48
2007	20,28	26,47	21,31	10,84	8,62	17,83	21,62	57,65
2008	28,04	35,86	31,48	17,02	12,82	24,18	27,53	67,92
2009	31,35	41,24	34,71	20,29	13,12	28,52	23,93	83,27
2010	36,39	49,09	40,71	29,39	14,39	32,29	32,81	84,69
2011	38,00	49,69	41,30	29,49	14,46	34,94	36,32	83,62
2012	31,58	41,42	32,77	20,64	11,98	25,77	37,83	88,20
2013	33,88	48,72	36,99	20,75	12,53	28,69	30,64	87,23
2014	32,46	45,88	35,47	20,92	12,64	27,07	29,58	93,53
2015	33,25	43,98	33,46	22,71	12,71	29,67	29,87	86,04
2016	31,61	36,14	29,37	20,03	12,24	32,90	25,69	88,91
2017	27,35	35,89	28,63	21,97	12,67	22,46	20,62	98,01

Kaynak: UNCOMTRADE verilerinden hareketle yazar tarafından hesaplanmıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada, dünya hazır giyim sektörü ihracatında Türkiye’nin önünde yer alan Türkiye’nin rakibi ülkeler ile birlikte Türkiye’nin hazır giyim sektöründe SITC Rev.3 iki haneli ve üç haneli alt ürün gruplarında dış ticarete endüstri-İçi ticaret düzeyi ile çalışma kapsamında yer alan her bir ülkenin hazır

giyim sektörüne ait dış ticaret verileri ayrıntılı ve geniş kapsamlı şekilde değerlendirilmiş, bunun sonucunda literatüre kapsamlı bir çalışma kazandırılmış olduğu umulmaktadır. Elde edilen veriler ve yapılan hesaplamalar ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Çin dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılında 157,5 milyar dolar hazır giyim ihracatı ve dünya %34,21'lik pay ile birincidir. Hazır giyim dış ticaret verilerine göre, 2000-2017 döneminde hazır giyim sektörünün Çin uluslararası rezerv birikimine net katkısının toplam 2 milyar dolar gibi çok yüksek seviyelerde olduğu tespit edilmiştir. Çin hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim içindeki payında düşüş eğilimi tespit edilmiş, 2017 yılında hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payı %7 olmuştur. Çin hazır giyim toplam hazır giyim ithalatının toplam hazır giyim ithalatındaki payının yatay bir seyir izleyerek 2017 yılında %0,5 seviyesinin altında çok düşük seviyelerde olduğu görülmüştür. Grubel-Llyod endeks hesaplamaları sonucu, Çin'de iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli ürün gruplarının tamamında dış ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde olduğu tespit edilmiştir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda endeks değerlerindeki düşüş ise dikkat çekicidir.

Bangladeş dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılı itibariyle 29 milyar dolar hazır giyim ihracatı ve %6,30'luk payı ile ikinci sıradadır. Elde edilen veriler doğrultusunda, Bangladeş'in hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payı %70'lerin üzerinde bir seyir izlemiş, 2015 yılında %84,2 ile çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise ortalama %2 seviyesindedir. Bangladeş'in hazır giyim ihracatının yaklaşık 4/5'ini hazır giyim ihracatı oluşturmaktadır. Bangladeş için 2014 yılı dış ticaret verilerine bütünüyle ulaşamadığı dolayısıyla 2014 yılı harici 2000-2015 dönemini kapsam 15 yılda hazır giyim sektörünün Bangladeş uluslararası rezerv birikimine net katkısı 165,8 milyar dolardır. Bangladeş'de iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli alt ürün gruplarının tamamında dış ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklindedir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. haricindeki üç haneli diğer bütün alt ürün grupları ile SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubunda hesaplanan endüstri-içi endeks değerlerinde düşüş gerçekleşmiş olup, endüstri-içi endeks değerleri çok düşük seviyelerdedir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklinde olmakla birlikte özellikle 2002,2003 ve 2011 yıllarında dış ticaretin endüstri-içi ticaret şeklinde yapılmış olması dikkat çekicidir.

Vietnam dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılı itibariyle 25 milyar dolar hazır giyim ihracat ve %5,43'lük pay ile üçüncü sıradadır. Vietnam'ın hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı %12 ile %15 aralığında dalgalı bir seyir izlemekte birlikte hazır giyim ihracatının toplam hazır giyim ihracatı içindeki payı 2017 yılında %11,6, hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise 2003 yılından itibaren %1'in altında kalarak, 2007-2017 döneminde ortalama %0,5 olduğu görülmüştür. 2000-2017 döneminde Vietnam hazır giyim ihracatının uluslararası rezerv birikimine toplam net katkısı 184,9 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Vietnam'ın iki haneli SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC Rev.3 üç haneli ürün gruplarından SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. dışında kalan diğer tüm üç haneli alt ürün gruplarında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklinde yürütülmektedir. 2000-2017 döneminde SITC 84 kodlu giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubunda endüstri-içi endeks değerlerinde hem düşüş yaşanmakta hem de endeks değerleri çok düşük düzeyde kalmaktadır. SITC Rev.3 üç haneli hazır giyim alt ürün gruplarının tamamında endüstri-içi ticaret değerlerinde yükseliş söz konusu iken 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. haricindeki üç haneli diğer bütün alt ürün gruplarında endüstri-içi ticaret değerlerindeki artış hem çok küçük hem de endeks değerleri çok düşüktür. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda özellikle 2006 yılında dış ticaret endüstri-içi ticaret şeklinde yapılmaya başlanmıştır. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda endüstri-içi ticaret şeklinde yapılan dış ticarete endeks değerleri ise yüksektir.

İtalya dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılında 23,5 milyar dolar ihracat ve %5,10'luk pay ile dördüncü sıradadır. 2000-2017 döneminde İtalyan hazır giyim sektörünün uluslararası rezerv birikimine toplam net katkısı 117,5 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. İtalya'nın hazır giyim ihracatı ve ithalatının toplam ihracat ve ithalat içindeki payının yatay bir seyir izlediği izlemiş 2000-2017 dönemi için hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı ortalama %4,92; hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı

ortalama %3,29 olarak gerçekleşmiştir. İtalya hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı 2017 yılında %69,2 gibi yüksek bir seviyededir. İtalya'nın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaretin endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu tespit edilmiştir. 2000 yılından 2017 yılına gelindiğinde endeks değerlerinde SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası ile SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda endüstri-içi ticaret değerlerinde az da olsa düşüş, diğer üç haneli tüm alt ürün grubu ile iki haneli ana ürün grubu endeks değerlerinde yükseliş olduğu dikkati çekmektedir. SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) alt ürün grubunda 2000-2008 döneminde dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklinde iken, 2009 yılından itibaren dış ticaret endüstri-ticaret şeklinde yapılmaya başlanmıştır. SITC 84 kodlu hazır giyim eşyası ve bunların aksesuarları ana ürün grubu ile SITC 841 kodlu erkek/erkek çocuklar için örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları, SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası, SITC 844 kodlu kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası, SITC 845 kodlu örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası alt ürün grubundaki endüstri-içi ticaret endeks değerleri oldukça yüksektir.

Almanya dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılında 22 milyar dolar ihracat ve %4,78'lik pay ile beşinci sıradadır. Dünya hazır giyim ihracatında dördüncü sırada yer alan ve gelişmiş ülke konumunda olan İtalya'nın tersine 2000-2017 döneminin tamamında Almanya'da hazır giyim ihracatının hazır giyim ithalatının gerisinde kaldığı görülmüştür. 2017 yılı itibarıyla hazır giyim ihracatı 22 milyar dolar, hazır giyim ithalatı ise 40 milyar dolar olmuştur. Net ihracat değerleri hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatından fazla olması nedeniyle negatif olarak kalmaktadır, net ihracat dengesi 2000-2017 döneminde toplam -277,1 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Almanya'nın hazır ithalatının hazır giyim ihracatına oranı 2017 yılında %55,2, Almanya'nın hazır ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2017 yılında %3,4 olarak hesaplanmıştır. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı ise yatay bir seyir izleyerek 2000-2017 döneminde ortalama %1,35 seviyelerinde kaldığı görülmüştür. 2000-2017 dönemi için Almanya'nın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaret endüstri-içi ticaret şeklinde olduğu ve endeks değerlerinde yükseliş olduğu görülmüştür. Ayrıca, 2005 yılından itibaren SITC 843 kodlu erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası alt ürün grubunda, 2003 yılından itibaren SITC 844 kodlu kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası alt ürün grubunda ve 2002 yılından itibaren ise SITC 845 kodlu örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası alt ürün grubunda dış ticaret endüstriler-arası ticaret yerine endüstri-içi ticaret şeklinde yapılmaya başlandığı tespit edilmiştir.

Hindistan dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılında 18,3 milyar dolar ihracat ve %3,97'lik pay ile Türkiye'nin bir sıra üstünde altıncı sıradadır. Hindistan hazır giyim sektörünün 2000-2017 dönemi için uluslararası rezerv birikimine net katkısı 205,3 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Hindistan'ın hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2017 yılında %6,2, hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı 2017 yılında %0,18 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı düzenli bir yükseliş eğilimi göstererek 2000 yılında %0,40'dan 2017 yılına %4,94'e yükseldiği görülmüştür. 2000-2017 dönemi için Hindistan'ın hazır giyim sektörü SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubu ile üç haneli tüm alt ürün gruplarında dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir ve endeks değerlerinde yükseliş eğilimi söz konusu olmakla birlikte endüstri-içi ticaret değerleri düşüktür. Endüstri-içi ticaret değerleri düşük seviyelerde olsa da, özellikle SITC 846 kodlu giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.) ve SITC 848 kodlu Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs alt ürün gruplarındaki endeks değerlerindeki yükseliş dikkat çekicidir.

Türkiye dünya hazır giyim sektöründe 2017 yılında 15,1 milyar dolar ihracat ve %3,28'lik pay ile yedinci sıradadır. Türkiye'nin hazır giyim ihracatının toplam ihracat içindeki 2000 yılında %23,8'den 2017 yılında %9,6'ya, hazır giyim ithalatının hazır giyim ihracatına oranı ise 2012 yılından itibaren dalgalı bir seyir izleyerek 2012 yılında %18,75'den, 2017 yılında ise %15,84'e gerilediği görülmüştür. Hazır giyim ithalatının toplam ithalat içindeki payı 2017 yılında %1 olarak hesaplanmıştır. 2000 yılında 6,3 milyar dolar olan net ihracat 2004 yılında 10 milyar seviyesine ulaşarak 10,5 milyar dolara yükselmiş, 2011-2017 döneminde ise 10 milyar seviyesinin üzerinde tutunarak 2017 yılında 12,7 milyar seviyesine yükseldiği görülmüştür. Hazır giyim ihracatının 2000-2017 döneminde uluslararası rezerv birikimine toplam net katkısı 190,5 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. 2000-2017 dönemi için Türkiye'nin hazır giyim sektörü 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs.alt ürün grubu haricindeki diğer üç haneli tüm alt ürün grupları ile SITC Rev.3 iki haneli ana ürün grubunda dış ticaret endüstriler-arası ticaret şeklindedir ve endeks değerleri düşük seviyede olup, özellikle son 5-6 yıl içindeki endeks değerlerindeki düşüş eğilimi dikkat çekicidir. 2000-2005 döneminde dış ticaretin endüstriler-arası ticaret şeklinde yürütüldüğü SITC 848 kodlu tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs. alt ürün grubunda ise dış ticaret 2006 yılından itibaren endüstri-içi ticarete dönüşmüş, endeks değerleri ise oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır.

KAYNAKÇA

- Altay H., Özcan, S.E. ve Çınar, İ. T. (2009). Türkiye'nin AB (15) Pazarında Endüstriler-Arası ve Endüstri-İç Ticaret Açısından Avantajlı Olduğu Ürün Gruplarının Belirlenmesi: 1995-2007. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 23, 159-170.
- Balassa, B. (1966). Tariff Reductions and Trade in Manufactures among the Industrial Countries. *American Economic Review*, 56 (3), 466-473.
- Başkol, M. (2016). Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Uluslararası Rekabet. *ICOME P Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi*, 26-27 Kasım, İstanbul.
- Çakmak, Ö. A. (2005). Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Rekabet Gücü: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama. *Ege Akademik Bakış*, 5(1), 65-76.
- Çakmak, Ö. A. (2006). Türkiye ile Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere Arasında İmalat Endüstrisinde Endüstri-İç Ticaretin Yapısı: 1991-2004. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 30-47.
- Eşiyok, B.A. (2014) Türkiye-AB arasında Dış Ticaretin Teknolojik Yapısı, Rekabet Gücü ve Endüstri-İç Ticaret: Ampirik Bir Değerlendirme. *Ankara Avrupa Çalışma Dergisi*, 13(1): 91-124.
- Grubel, H. ve Lloyd P.J. (1975). *Intra-Industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade in Differentiated Products*. New York: John Wiley.
- İmer, H. Ve Utkulu U.(2009). Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Avrupa Birliği Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Karşısındaki Rekabet Gücünün Alt Sektörler Düzeyinde Ölçülmesi(1994-2005). *Rekabet Dergisi*,36,3-43.
- Kalkınma Bakanlığı (2014). *O nuncu Kalkınma Planı Tekstil-Deri-Hazır Giyim Çalışma Raporu*. Ankara.
- Kemer, O , Aydemir, M . (2017). Türk İmalat Sanayinin Endüstri-İç Ticareti (2001-2014). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2),1159-1180
- Nordas, H. K. (2004). The Global Textile and Clothing Industry post the Agreement on Textiles and Clothing. *WTO Discussion Paper*, No.5, 1-37.
- Naumann, E. (2006) Multifibre Aggrement- WTO Aggrement on Textile and Clothing, *Tralac Working Paper*, No: 4, 1-39.
- Ostermeyer, V. (2017). *The Trade Network of Textiles and Clothing Past the ATC*. Master's Thesis, Lund University, İsveç.
- Öngüt, E. (2007). Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinin Değişen Dünya Rekabet Şartlarına Uyumu. *DPT Uzmanlık Tezleri*, Yayın No: DPT:2703.
- Seyidoğlu, Halil (2013). *Uluslararası İktisat Teori, Politika ve Uygulama*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Şahin, D. (2015). Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Endüstri-İç Ticaretin Analizi: Türkiye ve Çin Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 1-9
- UN Comtrade Database (2019), Trade Statistics, <http://comtrade.un.org/data/>, Erişim Tarihi: 24.07.2019
- Türkiye İstatistik Kurumu (2019). *Metabildiği Sınıflama Sunucusu*. <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSatirListeAction.do?surumId=13&detay=H&turId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&kod=8411&ustKod=8411&tip=arama>, Erişim Tarihi: 02.11.2019
- UN Comtrade Database (2019). *Trade Statistics*. <http://comtrade.un.org/data/>, Erişim Tarihi: 24.07.2019
- World Trade Organization (2019). T. www.wto.org/statistics, Erişim: 30.08.2019

EK

Hazır Giyim Sektörü SITC Rev.3 3 Haneli Ürün Kodları

Ürün Kodu	Ürün Tanımı
84	Giyim eşyaları ve bunların aksesuarları
841	Erkek/erkek çocuklar için örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarlar
842	Kadın/kız çocuklar için örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları
843	Erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası
844	Kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası
845	Örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası
846	Giyim eşyası iç aksesuar ve giyim eşyası parçaları (çorap, mendil, eldiven vb.)
848	Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs.

Kaynak: TÜİK